

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2023

Silvie Žižková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Analýza plnění volebních programů politických stran
v České republice v období 2018–2021**

Bakalářská práce

Autor práce: Silvie Žižková

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Stauber, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3.5. 2023

Silvie Žižková

Bibliografický záznam

ŽIŽKOVÁ, Silvie. *Analýza plnění volebních programů politických stran v České republice v období 2018-2021*. Praha, 2023. 46 s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jakub Stauber, Ph.D.

Rozsah práce: 67 685 znaků (s mezerami)

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá mírou plnění ověřitelných slibů z volebních programů předložených před české občany v rámci voleb do poslanecké sněmovny v roce 2017. Cílem práce je analýza míry plnění slibů všemi politickými stranami, které se v roce 2017 dostali do parlamentu. Analýza zkoumá míru plnění slibů v posledním ukončeném volebním období, tedy mezi lety 2018-2021, kdy byla u moci Druhá vláda Andreje Babiše. Cílem práce je předložit čtenářům výsledky analýzy a zjistit rozdílnou míru plnění koaličních a opozičních stran. Výsledky analýzy prokázaly, že v českém prostředí neplní koaliční strany zásadně více slibů než strany opoziční. Nejvyšší míra plnění slibů byla prokázána u strany ANO, která v době mandátu držela post premiérského křesla a splnila 42 % testovatelných slibů. Druhou nejvyšší míru plnění slibů se 41 % měla však opoziční strana Starostové a nezávislí. Koalice celkem plnila 41 % slibů a opozice celkově plnila 28 % slibů, kdy byly výsledky ovlivněny nulovou mírou plnění slibů ze strany SPD. Výsledky analýzy tedy dochází k závěru, že míra naplnění slibů u koaličních a opozičních stran se významně neliší. Míru plnění slibů tohoto vybraného případu však mohla významně ovlivnit pandemie covidu-19, která v České republice propukla v prvním čtvrtletí v roce 2020 a trvala až do konce funkčního období Druhé vlády Andreje Babiše.

Abstract

This bachelor thesis deals with the degree of fulfilment of verifiable promises from the election programmes presented to the Czech citizens in the 2017 elections to the Chamber of Deputies. The aim of the thesis is to analyse the rate of fulfilment of promises by all political parties that entered the parliament in 2017. The analysis examines the rate of fulfilment of promises in the last completed electoral period, i.e. between 2018-2021, when the second government of Andrej Babiš was in power. The aim of the paper is to present the results of the analysis to the readers and to find out the different rates of fulfilment of the coalition and opposition parties. The results of the analysis have shown that in the Czech environment, coalition parties do not fulfil fundamentally more promises than opposition parties. The highest rate of fulfilment of promises was shown for the ANO party, which held the prime minister's seat at the time of the mandate and fulfilled 42% of the testable promises. However, the opposition party, Starostové a nezávislí (the Mayors and Independents), had

the second highest rate of promise fulfilment with 41 %. The coalition fulfilled 41% of the promises and the opposition fulfilled 28% of the promises overall, with the results affected by the SPD's zero fulfilment rate. The results of the analysis therefore conclude that the rate of fulfilment of promises by coalition and opposition parties does not differ significantly. However, the rate of promise fulfilment in this selected case may have been significantly affected by the covid-19 pandemic, which broke out in the Czech Republic in the first quarter of 2020 and lasted until the end of the second government of Andrej Babiš.

Klíčová slova

Volební program, volební slib, míra plnění, ANO 2011, ČSSD, ODS, Piráti, SPD, KSČM, KDU-ČSL, TOP 09, STAN, stranický mandát

Keywords

Voting program, election pledge, rate of fulfilment, ANO 2011, ČSSD, ODS, Piráti, SPD, KSČM, KDU-ČSL, TOP 09, STAN, party mandate

Title

Analysis of the implementation of election programs of political parties in the Czech Republic in the period 2018-2021

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Jakobovi Stauberovi, Ph.D. za ochotu, podporu a velmi cenné rady při vedení mé bakalářské práce. Dále děkuji celé mé rodině za podporu během celého studia a všem mým kamarádům se kterými jsem mohla psaní bakalářské práce sdílet.

Obsah

Úvod	2
Teoretická část.....	3
Principy teorie stranického mandátu	3
Motivace stran	4
Metody zkoumání teorie stranického mandátu.....	5
Koaliční dynamika v Evropě	8
Dosavadní výzkum plnění volebních slibů.....	11
Dosavadní výzkum plnění volebních slibů v západní Evropě.....	11
Dosavadní výzkum plnění volebních slibů ve východní Evropě	12
Dosavadní výzkum plnění volebních slibů v České republice	14
Metodologie.....	17
Postupy kódování	20
Výběr případu	22
Analytická část	23
Výsledky analýzy plnění slibů u koaličních stran	25
Výsledky analýzy plnění slibů opozičních stran a jejich srovnání s koaličními stranami	27
Závěr.....	31
Použitá literatura.....	33
Seznam grafů	39
Seznam příloh.....	39

Úvod

Plnění politických slibů je nejen v České republice velké téma. Výzkumy potvrzují, že v České republice panuje vůči politickým stranám nedůvěra a téměř třičtvrtě občanů si myslí, že se o ně politické strany zajímají pouze v období voleb. Pouze necelých 50 % respondentů věří, že jim politické strany umožňují podílet se na politické činnosti (Deník.cz, 2017). V roce 2017 v provedeném výzkumu podpořilo končící vládu pouze 29 % občanů (Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2017). Naurin & Thomson (2020) ve své práci uvádí, že jsou občané k plnění politických slibů stranami velmi skeptičtí a že se podle nich politické strany sliby plnit ani nesnaží.

Základním cílem této práce je analyzovat míru plnění slibů českými politickými stranami v České republice mezi lety 2018 až 2021, tedy zaměřit se na poslední ukončené volební období, kdy u moci byla druhá vláda Andreje Babiše. Cílem analýzy je kromě zjištění, zda a v jaké míře plní nejen vládní strany své předvolební sliby také porovnání plnění slibů vládních a opozičních stran. Hlavní výzkumnou otázkou této práce tedy je, do jaké míry plní jak koaliční, tak i opoziční strany v České republice své volební sliby. Podle dosavadních výzkumů v České republice nemají opoziční strany o moc nižší procentuální úspěšnost plnění slibů než strany koaliční (Škvrňák, 2015; Roberts, nedatováno), a proto se práce v rámci vybraného případu druhé vlády Andreje Babiše na tento jev zaměří.

Struktura textu je následující: V první teoretické části je představen princip teorie stranického mandátu, motivace stran k jeho plnění a dosavadní přístupy při jeho zkoumání. Dále je vzhledem k menšinovému charakteru vlády Andreje Babiše přiblížena koaliční dynamika v Evropě, kde je vysvětleno zejména to, proč můžeme případ menšinové vlády zkoumat. Následně je shrnuta dosavadní odborná diskuse na toto téma, jak v rámci západoevropských etablovaných demokracií, tak v rámci stále nově vytvořených postkomunistických demokracií východní Evropy, včetně České republiky. Na základě tohoto souhrnu jsou určeny dvě hlavní hypotézy této práce. Následující část práce je zaměřena na metodologii, kde je podrobně popsána charakteristika slibu a postup při identifikaci slibů z volebních programů a při následném ověřování slibů. Poslední analytická část představuje výsledky výzkumu v rámci míry naplňování politických slibů a jejich

porovnání s již vzniklými pracemi. Dále je v analytické části odpovězeno na stanovené hypotézy a jsou zde nastíněné limity výzkumu.

Teoretická část

Plnění slibů vychází zejména z teorie stranického mandátu, které dal vznik Anthony Downs (1957). Tato teorie má dva hlavní principy, kterými jsou racionální chování jak politické strany, tak i voliče. Politická strana prezentuje voličům svůj program a ti na základě toho volí stranu, která jim je nejbližší. Dávají jí tím šanci dosáhnout úspěchu a podílet se na vytváření politiky tím, že utvoří vládu (Downs, 1957). V teoretické části jsou blíže nastíněné právě principy teorie stranického mandátu, motivace stran dosáhnout ve volbách co nejlepších výsledků a taky dosavadní přístupy zkoumání této teorie. Následně je popsána koaliční dynamika v Evropě, zejména model menšinové vlády, který je pro naši práci zásadní. Následně je popsáno dosavadní zjištění vycházející z odborných prací věnujících se této problematice v západoevropských etablovaných demokraciích, stále ještě nově vzniklých postkomunistických demokraciích ve východní Evropě a také v České republice.

Principy teorie stranického mandátu

Jak bylo zmíněno výše volební chování voličů i politických stran a motivaci stran k plnění volebních programů jako první do teoretického rámce zasadil Anthony Downs (1957) ve své knize *An Economic Theory of Democracy*. Jeho teorie vychází zejména z racionálního chování jak voličů při jejich rozhodování, tak stran při jejich snaze dosáhnout mandátu (Downs, 1957).

Každý volič i strana jsou dle Downse (1957) racionálním aktérem. Racionální volič si seřadí možné alternativy podle vlastních preferencí a následně volí stranu, která je mu nejbližší. U strany, kterou zvolil zároveň předpokládá, že se pokusí, zdali bude mít možnost, prosazovat jemu nejbližší politiku (Downs, 1957). U politické strany se předpokládá, že v rámci jejího racionálního chování bude před volbami prosazovat s čistými úmysly politiku, která je v souladu s jejími názory a neohýbat ji pro své zájmy či maximalizovaný volební zisk (Laver & Shepsle, 1996). V rámci této teorie by měla chtít plnit volební programy zejména vláda,

jakožto konečný aktér moci a odpovědnosti v tvoření politik (Laver & Shepsle, 1996). Vláda by tedy měla chtít obhájit svůj mandát, aby měla moc donutit zbylé strany podřídit se v rozhodování právě jí (Downs, 1957).

Volební programy jsou v rámci této teorie důležitým nástrojem, kdy jsou komunikační spojnicí mezi voliči a stranou. Volební program je ucelený soubor politických názorů či slibů strany, které by měla po volbách plnit (Downs, 1957). Volební sliby jsou prostředkem pro dodržování závazků z politických programů a dosahování výsledků (Thomson et al., 2017). Program se pro voliče následně stává nástrojem, skrze který je možné ověřit plnění či neplnění slibů. Nejvyšším trestem za nesplnění slibu je pro stranu vyloučení z funkce, která ji umožňuje politiku tvořit (Aragones, 2007). Je tedy v zájmu politiků a stran sliby z volebních programů plnit za účelem znovuzvolení.

Tento rámec tak nastiňuje principy teorie reprezentace, kdy volič na základě své racionální volby udělí mandát straně, která je mu skrz předkládaný volební program nejbližší a snaží se ji svým hlasem pomoci k zisku moci v parlamentu. Strany se tedy snaží usilovat o důvěryhodnost plněním slibů a udržet si na základě znovuzvolení dlouhodobě post tvůrce politik (Laver & Shepsle, 1996). Teorie stranického mandátu tedy politiky zavazuje k prosazování zejména těch politických témat, které byly zahrnuty ve volebních programech (Artes & Bustos, 2008).

Motivace stran

Proběhlé analýzy se opírají zejména o dva vzájemně soutěžící pojmy související s motivací stran dosáhnout ve volbách co nejlepších výsledků. Prvním pojmem souvisejícím se strategií maximalizace cílů je office-seeking a druhým je pojem policy-seeking (Budge & Laver, 1986). Pojem office-seeking neboli usilování o úřad, znamená, že se strany snaží maximalizovat kontrolu politických úřadů a dosáhnout moci (např. Budge & Laver 1986; Strom, 1990). Vykládat si to můžeme tak, že se strany snaží nejen o dosažení mandátu, ale také o dosažení kontroly například ministerstev. Druhý pojem policy-seeking neboli usilování o politiku, reflektuje touhu po podílení se na vytváření politiky a dosahování stanovených politických cílů (Budge & Laver, 1986). Můžeme to chápat, jako dostačující cíl pro strany dosáhnout mandátu v parlamentu, a ne se nutně podílet na vládní politice.

Stejně jako u hledání úřadu, můžou i u hledání politiky strany ohýbat svoji politiku za účelem dosažení tížených výsledků, předpokládá se však, že budou prosazovat politiku, která je jim vlastní, aby si zachovali do budoucna důvěryhodnost (Laver & Shepsle, 1996).

Předpokládá se, že pro politické strany je motivací tedy buď touha po získání úřadu (office-seeking approach) anebo touha po podílení se na politice (policy-seeking approach), případně obojí dohromady (Laver, 1998). V rámci teorie racionální volby spolu motivační přístupy souvisí a není tedy důvod, proč by měl být jeden z těchto pojmů maximalizován bez druhého. Oba tyto přístupy můžou být pro politické strany značnou motivací dostat se do koalice, respektive vlády (např. Budge & Laver, 1986; Strom, 1990).

Ve studii *A Behavioral Theory of Competitive Political Parties* si Strom (1990), dává za cíl rozvinout jednotnou teorii týkající se stranické soutěže. V rámci této práce přichází s dalším možným přístupem v rámci motivace stran a tím je vote-seeking přístup. Vote-seeking přístup představuje stranu, která usiluje o hlas a vychází původně právě z teorie Downse, kdy se strana snaží docílit maximální volební podpory, tudíž nejen, že hlasy hledají, ale chtějí je i maximalizovat a dosáhnout již zmíněné kontroly vlády (Strom, 1990).

Tato práce se zabývá zejména vztahem mezi policy-seeking přístupem, který je chápán jako plnění slibů a vote-seeking přístupem, který je chápán jako zpětná vazba od voličů v podobě volební podpory. Office-seeking přístup není v této práci příliš důležitý, protože se nezabýváme analýzou důležitosti držení konkrétního úřadu a jeho vlivem na plnění volebních slibů. V rámci této práce analyzujeme potencionální rozdílnou míru plnění slibů mezi opozicí a koalicí, nedává tedy smysl se tímto pojmem příliš zabývat.

Metody zkoumání teorie stranického mandátu

Existují dva hlavní přístupy ke zkoumání plnění stranického mandátu. Jedním z nich je pledge approach (závazkový přístup) a druhým z nich je saliency approach (palčivostní přístup)¹ (např. Louwerse, 2011; Svačinová, 2016). V pledge approach přístupu jsou předmětem zkoumání všechny sliby, které strany uvádějí zejména ve svých volebních

---

¹ Svačinová (2016) ve své práci překládá saliency approach právě jako palčivostní přístup. Pro nutnost překlad anglického termínu byl její překlad využit i v této práci.

programech. A nadále je zkoumána jejich míra naplnění (Louwerse, 2011). Politický slib je zde základem pro vztah mezi voličem a stranou, respektive jakýmkoliv politickým činitelem. Jak jsem již výše zmínila, funkce slibu před volbami je zásadní. Volební slib je prostředek, kterým strana dává voliči najevo co je pro ni důležité a jaké budou její preference v prosazování politik a na základě toho, si ji volič volí. Slib zároveň slouží voličům k hodnocení míry naplnění mandátu zvolené strany po volbách a vede k jejich spokojenosti a znovuzvolení nebo naopak (Naurin 2014). Volební program je v tomto případě chápán jako soubor slibů a všem dalším funkcím není dáována přílišná váha (Svačinová, 2016).

I když je tento přístup hojně využíván, je taky kritizován pro analyzování slibů nacházejících se pouze ve volebním programu (Louwerse, 2011). I přesto, že výzkum provedený v Rakousku přišel na různé odlišnosti ve vytváření politických programů koaličními a opozičními stranami, je volební program stále vnímán jako nejobsáhlejší soubor informací možný srovnávat napříč stranami. Je to soubor informací o politických stranách, který se pravidelně aktualizuje a ve výzkumu politických stran je mu dáván velký význam (Dolezal et al., 2018). Dalším možným nedostatkem zmiňovaným v odborných analýzách věnujících se tomuto přístupu je testovatelnost slibu, kterou blíže nastíním v metodologické kapitole, avšak mnoho slibů z volebních programů nemůže být vůbec testováno pro jejich vágní formulaci či nemožnost je ověřit (Bílek, 2021) a vede k analýze pouze určité části slibů, což může zkreslovat výsledky. Tento jev se potvrzuje i v této práci. I přesto je pledge approach přístup stále dominantním přístupem ke zkoumání míry naplnění slibů v odborných pracích a je považován ze nejlepší možnost zkoumání míry plnění politických slibů.

Druhým přístupem je saliency approach, který je založen zejména na plnění stěžejních slibů strany. Měřítkem zkoumání je tedy důležitost slibu. Předmětem zkoumání je zde míra financování slibů, na který byl dán největší důraz. Zkoumání funkčnosti a praktičnosti stanovené problematiky a její následné zkoumání zejména v rámci míry financování vládou je hlavním principem tohoto přístupu (Louwerse, 2011). Saliency approach se zaměřuje na určité skupiny slibů a například podle Thomsona et al. (2017) to vede k lepší analýze politických programů v rámci tvoření politik. I přesto, že má tento přístup ve výzkumech místo je obecně používanější právě pledge approach. Vzhledem k tomu, že je tato práce zaměřená na míru plnění slibů všemi parlamentními stranami v průběhu celého jednoho volebního období, a nevěnuji se pouze vládním stranám, je v této práci využit pledge

approach přístup jako vhodnější metoda zkoumání vybraného případu. V saliency approach přístupu hraje velkou roli financování, které by mohlo vládní strany zvýhodňovat, a proto mu v této práci není dán přílišný význam.

Výše byly představeny metody zkoumání teorie plnění stranického mandátu. V čem se metody pledge approach a saliency approach neliší je fakt, že jako předmět zkoumání je v obou případech identifikován volební slib z volebního programu, který porovnávají s podniknutými kroky vlády (Louwerse, 2011). V rámci možných přístupů se tato práce zaměří na analýzu všech slibů z volebních programů, a nebude prioritizovat žádnou z oblastí.

Koaliční dynamika v Evropě

Politika v evropských demokraciích je založená na tvoření koalic a koaliční politika tu má historicky své místo (Laver & Schofield, 1998). Základním principem při tvoření koalic je mít většinu hlasů v parlamentu (Laver & Shepsle, 1996). Koaliční model vlády je naprosto odlišný od modelu vládnutí v USA, kde má systém bipartijní charakter. Výzkum míry plnění politických slibů vznikl právě v USA (např. Royed, 1996), a proto bylo pro teoretiky důležité koaliční dynamiku v Evropě pochopit a popsat ji v odborných pracích. Plnění politických slibů v Evropě je specifické tedy zejména tvořením koalic, kdy se politické strany musí snažit o spoluvládnutí² (Laver & Shepsle, 1996). Jak již bylo zmíněno výše, ideálním modelem koaličního vládnutí je, pokud má vláda většinu v rámci celého parlamentu. Tedy může vzniknout vláda většinová. Existují však i jiné modely koaličního vládnutí, které jsou časté a je potřeba je pro účely této práce popsat níže.

Důležitou součástí koaliční politiky v Evropě jsou vlády menšinové. V minulém století jim však nebyla dáována taková váha, protože je odborníci považovali za nenormální případ (Strom, 1984). Zkoumány jako regulérní forma koaličního vládnutí v Evropě začaly být až po tom, co Michael Laver & Norman Schofield (např. 1998) a Kaare Strom (např. 1984) přišli s pojmem životaschopné vlády. Pohled na koaliční politiku v Evropě se po jejich definování pojmu životaschopné vlády změnil a do odborných prací začaly být zahrnovány i případy vlád menšinového charakteru (např. Laver & Schofield, 1998; Strom, 1984). Odborné analýzy je před specifikací životaschopné vlády vylučovaly ze zkoumání pro jejich nenormální charakter. Dělo se tak i přesto, že menšinové vlády byly u moci ve více jak třetině případů západoevropských zemí od válečného období (Strom, 1984). Politické analýzy tedy hodnotily více jak třetinu případů za nenormální a nepodrobovaly je výzkumu. Tato kapitola je v této práci zásadní, protože díky vzniku pojmu životaschopné vlády může vzniknout i tato analýza míry plnění volebních slibů z volebních programů, která bude prováděna právě na příkladu menšinové vlády.

---

² V rámci bipartijního systému USA je snadné po volbách identifikovat vítěznou stranu, která následně vládne sama a nemusí kooperovat s žádnou další politickou stranou. Teoretici museli tedy pochopit koaliční dynamiku v Evropě, aby mohly případy podrobovat analýze a vyvozovat z nich výsledky, ale i rozdíl právě s porovnáním USA, kde funguje jiný stranický systém než v Evropě.

Z výzkumu Stroma (1984) tedy vychází, že průměrně bylo mezi lety 1945 až 1982 v 15 zkoumaných západních demokraciích přes 35 % vlád menšinových. Pro představu od vzniku samostatné České republiky bylo menšinových vlád v naší zemi prokazatelně 5 z 16, tzn. 32 %, což je téměř shodné s výzkumem západních demokracií. Zajímavé je, že z výzkumu vyplývá, že přibližně dvě třetiny analyzovaných menšinových vlád byly složeny pouze z jedné strany (Strom, 1984). V České republice takový případ nastal dvakrát v podobě první Topolánkovy a první Babišovy vlády. Specifickou formou vlády v Česku je vláda úřednická, bývá dočasná a je typickým znakem nově vznikajících demokracií. Pro představu úřednických vlád bylo od založení samostatné České republiky 19 procent, konkrétně 3 vlády z 16. Když sečteme procentuální výskyt menšinových a úřednických vlád dává to dohromady 51 %, to znamená že méně, než polovina vlád byla ‚tradiční‘ většinová.

Strom (1984) ve své studii uvádí, že menšinové vlády vznikají, když je problém dohodnout se na sestavení koalice, neměly by být tudíž racionální první volbou. Avšak data analýz ukazují, že sestavení menšinové vlády je často racionálnější volbou než sestavení té většinové. Menšinové vlády jsou ve většině studií vnímány jako menšinové vlády jedné strany. Například Thomson et al. (2017) uvádí, že vlády tohoto typu jsou ale i tak velmi efektivní. Menšinová vláda může mít však i své nevýhody. I přes to, že z analýzy provedené Wawrickem (1992) vyplývá, že většinové vlády mají delší míru trvání než vlády menšinové z čehož lze odvodit, že budou mít delší čas na to plnit své volební programy. Je potřeba se rozdílu míry plnění slibů menšinových a většinových vlád věnovat protože, doposud bylo analýzami zjištěno, že mezi nimi není zásadní rozdíl (např. Artés, 2013; Škvrnák, 2015; Svačinová, 2016).

Z analýz například španělských dat tedy vyplývá, že většinové vlády nemají vyšší míru plnění programů než vlády menšinové (Artés, 2013) tento výstup potvrzují i další autoři (například Naurin & Thomson, 2020). Zajímavým zjištěním však je, že v době, kdy je vláda menšinová mají opoziční strany teoretickou míru plnění slibů o 15-20 % vyšší, než když je vláda většinová (Artés, 2013). Zvláštním případem v koaliční dynamice jsou strany, které nejsou součástí vlády, avšak podporují menšinovou vládu. Z výzkumu provedeném ve Španělsku vyplývá, že strany, které podporují menšinovou vládu mají v průměru o 18 % vyšší úspěšnost plnění volebních programů, než když stojí v opozici (Artes & Bustos, 2008). Míra naplnění slibů stran podporujících menšinovou vládu se blíží míře naplnění slibů

koaličními stranami (Ibid). Autoři uvádějí, že jejich výsledky se shodují s výsledky jiných analýz, které se tímto tématem zabývaly. Zajímavé je, že z výzkumu Thomsona et al. (2017) kde bylo zkoumáno 12 zemí, vyplývá, že strany, které kontrolují premiérský post nemají o moc vyšší míru plnění než zbylí koaliční partneři.

Proti koalici stojí opoziční strany, jejich plnění slibů můžeme vysvětlit taky tak, že vládní strany měly ve volebním programu stejný nebo podobný slib jako strana opoziční (Thomson et al. 2017). Souvisí s tím i rétorika volebních programů. Ve evropské stranické soutěži je častokrát minimálně ze širokého pojetí shodná a sliby nejsou v zásadním rozporu. Příznivému prostředí pro plnění slibů opozicí přispívá i dobrá ekonomická situace v zemi (Naurin & Thomson 2020). Z výzkumů vyplývá, že opoziční strany mají i tak výrazně nižší míru plnění slibů než strany koaliční (Artés, 2013). Tento fakt autor podporuje představením vzniklých analýz s podobnými výsledky.

Tato kapitola je v práci zásadní. I přesto, že tato práce nezkoumá rozdíl míry plnění slibů mezi většinovou a menšinovou vládou. Díky vzniku pojmu životaschopné vlády může však tato analýza vzniknout. Dalším důležitým zjištěním je fakt, že většinová vláda neplní o zásadně více slibů než vláda menšinová. V této práci, kdy je srovnávána míra plnění slibů opozicí a koalicí je toto zjištění zásadní, protože díky němu nebudeme při míře plnění slibů zásadně přihlížet na menšinový charakter vlády. Konkrétní případ této práce tedy nebyl vybrán z důvodu jeho menšinového charakteru, avšak protože je to poslední ukončené funkční období v České republice a také kvůli jeho zajímavé dynamice. Je pravda, že menšinová vláda Andreje Babiše měla podporu jedné z opozičních stran, a tudíž může být v tomto politologickém odvětví vnímána jako vláda většinová. Pro tuto práci je ale důležité zjištění, že menšinové vlády jsou regulérní formou koaliční politiky a je možné je podrobovat analýze.

Dosavadní výzkum plnění volebních slibů

V druhé polovině minulého století byla míra plnění slibů zkoumána zejména v USA. Následně po specifickém určení koaličních pořádků v Evropě se začaly porovnávat vlády v USA s jednou ze západoevropských zemí, většinou s Velkou Británií (např. Royed 1996). Z Bílkova (2021) článku vyplývá, že pracím věnujících se teorii plnění stranického mandátu dominují jedno případové studie a pouze 13 % prací se zaměřuje na více než jeden konkrétní případ. V jeho práci je analyzovaných přibližně 44 textů zkoumajících plnění volebních slibů a jsou převzaty zejména z konkrétního souboru sestaveným Fraser Mcmillanem z roku 2021. Novým fenoménem na přelomu 21. století se staly studie, které se nevěnovaly pouze USA či Velké Británii, ale začaly přibývat studie věnující se jiným západoevropským zemím. Teorii stranického mandátu se začaly věnovat v Nizozemí (např. Thomson, 2001, Louwerse, 2011), ve Švédsku a Dánsku (Naurin, 2014; Kluver & Zubek, 2018) ve Španělsku (Artés & Bustos, 2008; Artés, 2013), v Irsku (Thomson, 2011) a vznikaly také články obsahující analýzu více zemí (Thomson et al, 2012; Thomson et al, 2017). Následně začaly přibývat i práce zaměřené na východní Evropu a Českou republiku.

Dosavadní výzkum plnění volebních slibů v západní Evropě

Analýzy věnující se západním demokraciím většinou shodně dochází k několika závěrům. Jedním z nich je fakt, že se vládní strany opravdu snaží plnit volební sliby (Naurin & Thomson, 2020). Druhým z nich je nedostatečné obecné zjištění ohledně vyššího plnění slibů většinovými vládami oproti vládám menšinovým (Ibid). Ze dvou srovnávacích analýz věnujících se zemím západní Evropy,³ vyplývá, že jedním z hlavních zjištění v západních demokraciích lišící se od zjištění ve východních demokraciích je vyšší míra plnění slibů koaličními stranami. Koaliční strany mají v západních demokraciích oproti opozičním stranám, které nemají možnost být ve vládě, značně vyšší míru plnění slibů (Thomson et al, 2017). Dalším zásadním zjištěním je vyšší míra plnění u vlád s jednou stranou například ve Španělsku a Švédsku než u koaličních vlád s více stranami jako například v Bulharsku a Nizozemí (Thomson et al, 2017). Dosavadní analýzy zjišťují, že strany, které se nachází ve vládě speciálně v té menšinové mají nižší pravděpodobnost splnění slibů než strany, které se

---

³ Do srovnávacích analýz je zahrnutá i analýza Kostadinové (2013), která se věnovala míře plnění slibů v Bulharsku.

nachází ve vládách většinových, musí totiž kromě vyjednávání s koaličními partnery vést dialogy i s opozicí a najít společný průnik (Thomson et al, 2012).

Dalším přínosem analýzy plnění volebních slibů je zjištění, že teorie, kterou položili Laver a Shepsle (1996), kdy kontrola ministerstva znamená větší míru plnění tematických slibů se nepotvrzuje a v současné době se hypotézy týkající tohoto tématu ptají opačným směrem (Bílek, 2021). Děje se tak i přes to, že některé studie tuto teorii potvrzují (např. Roberts, nedatováno; Thomson et al, 2012). Robertsovi (nedatováno)⁴ v jeho analýze vychází, že vládní strany v České republice sice mohou mít mírně vyšší pravděpodobnost plnění slibů než strany opoziční, ale podle výsledků více ovlivňuje plnění slibů, zda držíte dané ministerstvo či nikoliv. Míra plnění slibů dosahuje v západní Evropě mnohem vyšších hodnot než například v České republice (průměrně 30 %). Například analýza věnující se plnění slibů vládami ve Švédsku dospěla k tomu, že plně splněných slibů bylo za konkrétní období 1994–2006 uskutečněno 76 až 86 % (Naurin, 2014). Oproti nejúspěšnější zemi východní Evropy, kterou je Bulharsko, kde míra naplnění slibů všech stran i pouze koaličních stran dosahuje 60 % je hodnota ze Švédska o třetinu vyšší. Ve Španělsku dosahuje míra plnění slibů vládními stranami 70 %, ale taky je tu míra plnění slibů opozičních stran o poznání nižší. Míra plnění opozičními stranami závisí i na typu vlády kdy je během menšinových vlád opozice schopná plnit až o 20 % více slibů, než když je vláda většinová (Artés, 2013).

Dosavadní výzkum plnění volebních slibů ve východní Evropě

Východní Evropa jakožto prostředí nových demokracií je v tomto politologickém výzkumu stále nová. Do diskuse začaly postupně přispívat i studie zaměřené na východní Evropu, i když jich je stále velmi málo (např. Kostadinova, 2013; Zubek & Kluver, 2015 nebo Dobos & Gyulai, 2015). Bílek (2021) analyzuje soubor dat, kde je studií zaměřených na východní Evropu pouze 18 procent. Velkým problémem tohoto konkrétního politologického tématu nejen ve východní Evropě je fakt, že neexistují v mnoha zemích ucelené soubory dat zejména pro uplynulých 20 let, které by umožnily porovnávat výsledky různých vlád a

---

⁴ Nedatováno je zde uvedeno z důvodu nezveřejnění článku na odborných platformách. Článek je však z internetu dostupný a čeští výzkumníci ho ve svých pracích uvádějí. Pro účely této práce byl jeho článek využit vícekrát.

parlamentů obecně. Častokrát jsou analyzovány pouze vybrané vlády (Bílek, 2021). Studie často neanalyzují ani rozdíl plnění slibů mezi koalicí a opozicí, ale pouze rozdíl plnění slibů mezi koaličními partnery. Hlavní práce, která je skloňovaná i v západoevropských analýzách na toto téma je práce Petii Kostadinovy (2013) v Bulharsku. Významným dílem přispěli do diskuse i výzkumníci v Polsku, konkrétně Zubek a Kluver (2015), v Maďarsku, konkrétně Dobos a Gyulai (2015) a i v České republice, kterým se podrobně věnuji ve zvláštní kapitole. V ostatních zemích výzkumy na toto téma v rámci odborné literatury chybí. Protože se výše zmíněné práce věnovaly mírně odlišným tématům, stručně shrnu výstupy každé z nich.

V práci, která přispívá nejvyšší měrou do debaty o plnění stranického mandátu v postkomunistických zemích se Kostadinova (2013) zabývá plněním slibů sedmi politických stran mezi lety 1997 až 2005. Z analýzy vyplývá, že strany v tomto období plnily něco kolem 60 % slibů, což je oproti další postkomunistické zemi České republice velmi vysoké číslo. Téměř stejné procento plnění měly jak strany koaliční (60,4 %), tak strany opoziční (58,5 %), což popírá teorii týkající se zejména západoevropských demokracií, kdy koaliční strany plní více slibů než strany opoziční, ale podporuje to výsledky prací analyzujících prostředí v České republice (např. Škvrňák, 2015). S odkazem na Eurobarometr a studii ohledně důvěry občanů Bulharů v politické strany jež dosahuje 9 % považuje autorka výsledky za zajímavé. Její studie je zároveň hojně zařazována do souhrnných studií jako jediná studie týkající se východní Evropy zaměřených na tento politologický jev.

Na základě jejího zajímavého zjištění, kdy vyvrací hypotézu, že koalice plní o moc více slibů, než opozice jsem se rozhodla položit první hypotézu. Hypotéza stále předpokládá potvrzený diskurz západoevropských zemí, že koalice plní více slibů než opozice a naším cílem bude tuto hypotézu ověřit.

H1: Míra plnění slibů koaličními stranami v České republice je vyšší než míra plnění slibů opozičními stranami.

Další studií zabývající se východoevropskou zemí, konkrétně Polskem je práce od Zubka a Kluvera (2015). Tato práce se zaměřila zejména na analýzu plnění důležitých slibů v rámci koalice a na to, jak ovlivňuje důležitost slibu jeho přijetí v čase. Z analýzy vyplývá, že

významné sliby, které nerozdělují koalici jsou plněny dříve než sliby, které nejsou společensky tak významné anebo koalici rozdělují. Očekávatelný výsledek jejich analýzy je přínosným příspěvkem do diskuse plnění stranického mandátu ve východní Evropě.

Tématu plnění slibů se věnovali i v Maďarsku. Dobos a Gyulai (2015) se zaměřily na plnění slibů týkajících se Evropské Unie, a to v rozmezí let 1998-2006. Mimo jiné výstupy, je pro tuto práci důležité zjištění, že v Maďarsku je vysoká míra nespecifických slibů, podle autorů, je částečně specifický každý pátý slib, ale v některých volbách dosahoval počet specifických slibů pouze méně než poloviny. Pro představu ve Švédsku dosahuje konkrétní specifikace slibů bez možnosti se slibem dále manipulovat více jak 50 % (Nauirn, 2014). Z analýzy vyplývá, že pouze třetina slibů týkajících se EU byla testovatelná, což je velmi nízká hodnota. Dále z práce vyplývá, že premiérská strana měla nejvyšší míru plnění slibů a zbylé koaliční strany plnily přibližně stejný počet slibů jako strany opoziční, nebo strana opoziční dokonce dosahovala lepších výsledků. Autoři si tento výstup vysvětlují značným překrývání volebních programů.

Výzkumů zaměřených na východní Evropu je stále nedostatek. Současné odborné práce se rozcházejí v hypotézách a každá zkoumá specifické výseče tématu. Proto byla potřeba dosavadní zkoumání podrobněji rozepsat, jelikož obecný souhrn nebyl možný. Výzkumníci by se určitě na nové postkomunistické demokracie měli více zaměřit.

Dosavadní výzkum plnění volebních slibů v České republice

Analýzy provedené ve světě zaměřené na tuto problematiku se většinou shodují, že premiérský post v rámci koalice má lepší pozici pro plnění slibů než ostatní koaliční partneři. V České republice se však tento předpoklad nepotvrdil. Z analýzy Svačinové (2016) vyplývá, že premiérský post nemá vliv na míru plnění volebních slibů.

Na základě tohoto zjištění ze západoevropských demokracií jsem se rozhodla položit druhou hypotézu, kterou buď vyvrátím nebo potvrdím světový či český diskurz v tomto politologickém odvětví.

H2: Míra plnění slibů stranou držící post premiéra je vyšší než míra plnění slibů zbylých koaličních i opozičních stran.

Stejně tak jako se v analýze od Svačinové (2016) nepotvrdil význam postu premiéra se v její analýze nepotvrdil ani fakt, že by post ministra pozitivně ovlivňoval míru naplnění slibů, tak jak si mysleli Laver a Shepsle. Naopak Roberts (nedatováno) ve své analýze došel k závěru, že držení ministerstva pozitivně ovlivňuje míru naplnění slibu, konkrétně 45 % naplněných slibů při držení ministerstva oproti 29 % naplněných slibů při absenci držení ministerstva. Výsledky Svačinové (2016) však byly podpořeny stejnými výsledky Škvrňáka (2015), který došel k závěru, že držení ministerstva nemá na míru plnění slibu vliv.

Další tvrzení, které ve světě převládá je to, že by mělo být snazší naplňování slibů pro koaliční strany než pro strany opoziční. I přesto, že se spoustu analýz zabývá plněním slibů vládními stranami, je méně prací zabývajících se rozdílem plnění slibů mezi vládními a opozičními stranami. V České republice se této problematice věnoval Škvrňák (2015), který došel k závěru, že je v českém prostředí efekt členství ve vládě na míru plnění slibů zanedbatelný. Ve zkoumaném období mezi lety 2010-2013 vláda splnila pouze o 6 % více slibů než opozice (Škvrňák, 2015). Do diskuse přispěl i Roberts (nedatováno), který analyzoval 3 funkční období mezi lety 1992 a 2002, jehož výsledky plnění slibů v parlamentu byly 38 % u vládních stran a 28 % u opozičních stran, v tomto případě je rozdíl větší, ale ani sám autor ho nepovažuje za dostatečný. U některých opozičních stran docházelo k téměř stejnému plnění slibů jako u stran koaličních. Ani teorie vyšší míry plnění slibů koalicí se v českém prostředí tedy nepotvrdila a plnění stranického mandátu je zde velice specifické. Ke stejným výsledkům došla ve své již výše zmíněné práci zaměřené na Bulharsko i Kostadinova (2013).

Jak Svačinová (2016) zmiňuje Česká republika a obecně východní Evropa je specifickou výsečí zkoumání plnění stranického mandátu. Čím je tedy nejen Česká republika, ale možná i východní Evropa specifická, je předpokládaná nepřilíš velká vzájemná soutěživost programů kvůli velkému množství stran. Downsova teorie však vychází přímo z předpokladu vzájemně soutěživých programů mezi kterými si voliči volí. Z analýzy Škvrňáka (2015) však vychází, že v Českém prostředí je soutěživost programů vysoká a že se tuzemská politika na programových vazbách zakládá. Testování teorie stranického

mandátu tedy dává smysl. Z analýz dále vyplývá, že v České republice se průměrně plní něco kolem 30-40 procent slibů.

V konkrétním případě analýzy tří vlád v období 2006-2015, které se věnovala Svačinová (2016) se plnění slibů pohybuje kolem 33 %. Škvrňák (2015) naopak ve své práci analyzoval plnění všech politických stran za období 2010-2013. Z analýzy vychází, že se celé poslanecké sněmovně dařilo plnit kolem 40 % slibů. Pokud bychom se však soustředily pouze na zcela splněné sliby vyšla by nám míra plnění pouze 28 procent. Jak Škvrňák (2015) zmiňuje, plnění slibů v České republice je nízké. Nejen v porovnání se západními evropskými demokraciemi, ale například i v porovnání s další postkomunistickou zemí Bulharskem, kde je míra naplnění slibů kolem 60 procent (Kostadinova, 2013). Do debaty ohledně míry plnění slibů přispívá i Roberts (nedatováno), jehož již výše zmíněná analýza zaměřená na funkční období v letech 1992, 1998 a 2002 podporuje zmíněné výsledky a předkládá důkazy ohledně nízkého plnění slibů. Autor konstatuje, že se situace plnění slibů nelepší ani s časem. Dalším přínosem jeho práce je pochybnost o komplexnosti a srozumitelnosti volebních programů, kde je mnoho slibů formulováno nejasně. Roberts (nedatováno) ve své práci dochází k výsledku, že během tří zkoumaných období bylo celkové plnění slibů všemi stranami průměrně 32 % což je vysoce pod průměrem většiny ostatních západoevropských zemí. Vysvětluje si to zejména více stranovým systémem, kde je normální vyšší vliv opozice než v systémech dvou hlavních stran, kde není potřeba přílišných kompromisů.

Další analýzou, která přispívá v tomto politologickém výzkumu k diskusi v České republice je analýza Vodové (2021)⁵, která se v práci soustředí na rozdíl plnění slibů mezi menšinovou a většinovou vládou. Z článku vyplývá, že menšinové vlády bez podpory kohokoliv z opozice mají zásadně ztížené plnění důležitých slibů než vlády většinové. Důležitým faktorem, který ovlivňuje plnění slibů menšinových vlád je podpora nějaké z opozičních stran či jednotlivých politiků z opoziční strany, jako tomu bylo v konkrétním případě Topolánkovy menšinové vlády. Vládu je v takových případech možné při výzkumu míry plnění slibů vnímat jako většinovou. Míra plnění slibů menšinových vlád s podporou může totiž dosahovat stejných výsledků jako u vlád většinových (Vodová, 2021).

---

⁵ Vodová=Svačinová. Autorka se provdala.

Míra plnění slibů je v České republice nižší než v jiných zemích. Škvrňák (2015) dokonce mluví o stabilně nízké míře plnění slibů a jako vysvětlení uvádí dynamiku tuzemského stranického systému. Jak Roberts (2008) uvádí, voliči v postkomunistické Evropě mají tendenci politiky trestat za nedodržení slibu, i když by se mohlo zdát, že s takovým přístupem můžou mít občané v nových demokraciích problém. Z výsledků dokonce vyplývá, že občané mají v těchto zemích oproti západním evropským demokraciím vyšší tendenci strany za nedodržení slibu potrestat a znovu je ne zvolit, což můžeme v českém prostředí krásně pozorovat. Tento fakt by měl politické strany v těchto zemích motivovat k plnění mandátu.

Metodologie

Pro potřeby analýzy je třeba si definovat základní jednotku zkoumání, čímž je politický slib. Důležitým konstatováním je, že v tomto případě je analyzován pouze volební slib, který je součástí volebního programu. Volební program je použit vzhledem k jeho komplexnosti a možnosti nejlepšího srovnání v rámci více stran. Teoretici ho považují za nejlepší možný prostředek, jak ověřit míru plnění slibů. V této práci nejsou analyzovány žádné jiné volební sliby, které mohly být před volbami prezentovány například skrz média, volebních debat či tiskové konference.

V této práci stejně jako u mnoha ostatních proběhlých prací na toto téma bude definice slibu a metodologie přebrána od Royedové (1996). Ta definuje slib jako *„závazek provést nějakou akci nebo dosáhnout nějakého výsledku, pokud lze objektivně určit, zda akce byla či nebyla skutečně provedena anebo bylo či nebylo dosaženo výsledku“* (Royed, 1996, str. 79). Existují případy, kdy se může zdát, že se strana k nějaké změně zavázala, pokud však nejde určit, zda byla provedena, je tento slib považován za vágní a není možné ho podrobovat analýze. Většinou jsou tyto sliby charakterizovány jako rétorické sliby neurčitého charakteru (Royed, 1996. Svačinová (2016) zmiňuje, že vágní slib má ve svém znění většinou frázi jako: *zjednodušíme, usnadníme, upřesníme, budeme motivovat, změníme, posílíme; popř. slova jako přehledný, lepší, odpovědný* (str. 721). Dalšími vyskytujícími se frázemi jsou například: *budeme se soustředit na..., zlepšíme, zkvalitníme, stabilizujeme, zvážíme* a jiné.

Tyto fráze jsou subjektivní, není možné je objektivně posoudit, a tudíž není možné sliby obsahující tyto slovní obraty podrobit analýze. Sliby tohoto typu zkrátka nejsou testovatelné.

Slib, který se k něčemu zavazuje většinou obsahuje (1) frázi typu: budeme, podpoříme, budeme prosazovat, budeme usilovat o, nebo naopak zabráníme, budeme proti něčemu... a jiné. Dále slib obsahuje (2) konkrétní politickou oblast, ke které se slib zavazuje (například politickou problematiku daní či důchodů atd.) (Royed, 1996). Základní testovatelný slib by tedy mohl znít: snížíme daně či zvýšíme důchody, není nutně potřeba stanovení konkrétnějších charakteristik jako, snížíme daně o 5 % či zvýšíme důchody o tisíc korun. Svačinová (2016) však tvrdí, že pro testovatelnost slibu by numerické upřesnění nemělo chybět, ale není to však podmínkou, pokud je slib dostatečně specifikován jiným způsobem a umožňuje komparaci s původním stavem.

Sliby jsou tedy podle Royedové (1996) rozděleny do 3. následujících kategorií:

1. Definitivní, kdy je slib charakterizován jako jednoznačný. Výchoziskem je, že s jasnou možností můžete slib určit za splněný či nesplněný.
2. Obtížně definitivní, kde je slib jednoznačný, ale je složité ho testovat, protože slib obsahuje části, které jsou netestovatelné. Může to například obsahovat míru pravděpodobnosti a teoretická východiska, která jsou těžko testovatelná.
3. Rétorický, kde je sice slíbená činnost, ale je nemožný tuto činnost ověřit. V tomto případě jsou součástí slibů přídavná jména, která není možné objektivně posoudit. Např. Zavedeme spravedlivější odměňování lékařů. Jak posoudím, co je spravedlivější? Do této oblasti jsou zkrátka zahrnuté sliby, který jsou nejasné, nebo nejdou objektivně posoudit či ověřit jejich plnění.

V této práci se budeme zabývat zejména první kategorií, kterou je možné podrobit systematickému výzkumu. Občasně se zabýváme i druhou kategorií, když je možné slib ověřit a určit splnění či nesplnění slibu. Důležité je dále zmínit, že sliby s nevyjádřeným subjektem nebyly do analýzy v rámci této práce zahrnuty. Znění slibu způsobem např. ‚snížení daní‘, ‚zrušení 21 % DPH na exekuce‘ nebo ‚zestátnění exekutorů‘ bez jakékoliv další formulace či specifikace není v rámci této analýzy považováno za testovatelný slib, a proto sliby tohoto typu nebyly do analýzy zahrnuty. Navíc slib neslibuje změnu, která by byla formulována v budoucím čase např. zavedeme, prosadíme. V rámci toho by do datasetu

nebyly zahrnuty ani ‚sliby‘ které by zněly takhle: ‚prosazení vyšších důchodů‘ nebo ‚zavedení povinné vojenské služby‘.

Jedním z důležitých faktorů pro tuto práci je fakt, že v jedné větě může být kódováno několik slibů. Svačinová (2016) jako příklad uvádí slib ‚snížíme daně živnostníkům i zaměstnancům‘ kdy jsou v jedné větě uvedeny dva sliby, konkrétně ‚snížíme daně živnostníkům‘ a ‚snížíme daně zaměstnancům‘. V analýze k této práci byl takto charakterizován například slib strany TOP 09 ‚*Odstraníme zbytečnou byrokracii, zavedeme jednotné inkasní místo a jednotné kontrolní místo*‘ kdy byl slib rozdělen na následující dva sliby, prvním z nich je slib ‚zavedeme jednotné inkasní místo‘ a druhým je slib ‚zavedeme jednotné kontrolní místo‘.

Dalším důležitým kritériem, které muselo být zavedeno vzhledem ke vzhledu a formulaci některých politických programů je, že pokud byl slib formulován pod sebe v odrážkách stylem:

Zavedeme:

1. Slevu na pracující manželku/ manžela ve výši 12 tis. Kč v případě péče o nezaopatřené dítě
2. Pouze dvě sazby DPH – DPH na potraviny a vybrané služby snížíme z 15 % na 10 %, u ostatního zboží a služeb z 21 % na 19 %

Nebo

Zrušíme:

1. Daň z nabytí nemovitosti
2. Silniční daň pro osobní automobily

je v případě jeho následně jasné formulace a možného ověření zahrnut do výzkumu i přesto, že není explicitně zapsán ve formě ‚zrušíme daň z nabytí nemovitosti‘. Slib je zahrnut do datasetu tak, že je před každý slib vždy zapsáno slovo, ke kterému se slib váže tzn. ‚zrušíme, zavedeme anebo prosadíme‘. Tento typ slibu byl do analýzy zahrnut jen v případě, pokud byla následná odrážka jasně specifikována. Použité příklady jsou z volebního programu strany ODS (2017).

Dalším specifikem výzkumu je, že pokud byl slib dlouhý, bylo nutné ho blíže specifikovat jednoduchou větou, obsahující úkon, jež slib slibuje. V datasetu těmto případům náleží

sloupec ‚B‘. Příklad: Pokud byl slib ve volebním programu formulován například takto ‚*Vytvoříme nový Státní investiční fond, který vznikne transformací Státní fondu životního prostředí, případně sloučením s některými dalšími státními fondy*‘ (Teď nebo nikdy, ANO, 2017) byl v rámci potřeb pro tento výzkum specifikován následujícím způsobem ‚*Vytvoříme nový Státní investiční fond*‘.

Charakter volebních slibů se různí. Existují sliby zavazující se ke změně, v opačné pozici jim stojí tzv. ‚status quo‘ sliby, jež jsou charakterizovány jako sliby zavazující se k ponechání stávajícího (např. Royed, 1996; Bílek, 2021). V práci Royedové (1996) zaměřené na srovnání plnění slibů mezi USA a Velkou Británií v období mezi lety 1979-1984 byl podíl slibů, které se zavazují k zachování stávajícího necelých 19 %. Bílek (2021) zároveň zmiňuje, že sliby tohoto charakteru je mnohem snazší plnit, kdy to z 11 zkoumaných analýz potvrdilo 9. Ze studií plyne, že možnost splnění takové slibu je velmi vysoká, konkrétně 5x až 48x vyšší než při pokusu plnění slibu zavazujícího se ke změně. Jeho tvrzení potvrzuje i Thomson (2001), který se věnoval analýze plnění slibů v Nizozemí, jež shledává plnění slibů statusu quo jako pravděpodobnější. V rámci této práce nebyly statistiky vztahující se k rozdílu plnění slibů statu quo a slibů zavazujících se ke změně vytvořeny, avšak lze konstatovat, že slibů slibujících zachovat stávající je obecně ve volebních programech méně než slibů zavazujících se ke změně.

Postupy kódování

Ve volebních programech byly určeny všechny potencionální sliby, které byly následně blíže podrobeny analýze a byly určeny pouze sliby testovatelné, respektive ověřitelné tzn. jasné, které nemají charakter vágního slibu a jde jasně určit, zdali byl slib splněn či nikoliv. Následně byly do souboru dat v excelu zaneseny všechny testovatelné sliby. Od shora dolů byla posloupnost zanášení následující. Nejdříve byly zanášeny sliby premiérské strany ANO a dále sliby koaliční strany ČSSD. Dále byly postupně zaneseny sliby opozičních stran, kdy je posloupnost zanášení slibů úměrná jejich úspěšnosti ve volbách. To znamená, že jsou sliby politických stran zanášeny v pořadí ODS, Piráti, SPD, KSČM, KDU-ČSL, TOP 09 a STAN. I přesto, že strana KSČM vyjádřila menšinové vládě Andreje Babiše podporu, její status opoziční strany zůstává nezměněn. Stranám byla ve stejném pořadí přidělena kódovací

hodnota 1 až 9 čistě pro rozdělení jednotlivých politických stran (tzn. že kódovací hodnota ,1‘ je přidělena straně ANO a kódovací hodnota ,9‘ je přidělena straně STAN).

Výzkumy většinově dělí sliby pouze na splněné a nesplněné. Bylo zjištěno, že tento model je spolehlivější, než když je plnění slibů rozděleno na tři následující kategorie: zcela splněné, částečně splněné a nesplněné (Thomson, 2001). Proto je přístup dvou kategorií v plnění slibů využit i v této práci. Bílek (2021) však konstatuje, že je v rámci dichotomického měření považován za splněný slib i slib který byl splněn velmi částečně. Pro příklad by byl za splněný slib považován i slib, který sliboval zvýšit důchody o tisíc korun, ale přitom se důchody zvýšily pouze o padesát korun, protože byla provedena nějaká akce, změna. V této práci by byl slib tohoto typu považován za nesplněný, protože zkrátka k navýšení důchodů o tisíc korun nedošlo. Pokud by však byl slib formulován následujícím způsobem ,Zvýšíme důchody až o tisíc korun‘ a jejich reálná hodnota by se zvedla pouze o dvě stě korun byl by v rámci této analýzy považován slib za splněný, protože proběhla určitá změna a nebylo konkrétně specifikováno zvednutí důchodů přímo o celou částku tisíc korun.

Do dalšího sloupce v datasetu byla zanášena kódovací hodnota ,0‘ anebo ,1‘, hodnota ,0‘ pro nesplněné sliby a hodnota ,1‘ pro sliby zcela splněné. Pro účely této práce bylo v rámci analýzy možné určit slib pouze za zcela splněný anebo nesplněný. Možnost částečně splněného slibu nebyla pro účely této práce využita. Za zcela splněný slib je považován například slib ,Zrušíme takzvanou karenční dobu, nemocní zaměstnanci budou mít opět nárok na nemocenskou od prvního dne nemoci.‘, protože byla zkrátka karenční doba zrušena. Za nesplněný slib je považován například slib ,Vytvoříme průmyslově-výzkumný institut podle vzoru německého Fraun – hofer institutu za účelem podpory aplikované vědy a výzkumu přímo uvnitř českých podniků‘, protože zkrátka nic takového vytvořeného nebylo. (Příklady slibů jsou použity z volebního programu Dobrá země pro život strany ČSSD, 2017).

Při ověřování slibů byly do sloupce ,G‘ případně i ,H‘ zaneseny internetové zdroje, podle kterých se určovalo splnění či nesplnění slibů. Sliby byly ověřovány z různých internetových stránek mimo jiné z: vlada.cz, psp.cz, zakonyprolidi.cz a dalších.

Všechny sliby všech stran byly zaneseny do jednoho datasetu a v rámci toho byly následně děleny na jednotlivé strany do jednotlivých listů v rámci excelu. Ke každé straně je v datasetu vytvořena tabulka s celkovým počtem testovatelných slibů, počtem splněných a nesplněných slibů a s procentuální mírou plnění slibů. V posledním listu jsou grafy, které jsou využity v této práci a tabulky s celkovými hodnotami všech analyzovaných stran.

Výběr případu

Konkrétním případem vybraným pro účely této práce je druhá vláda Andreje Babiše, která byla u moci mezi lety 2018-2021. Tento případ je zvolen zejména kvůli tomu, že je to poslední vláda, která ukončila svoje volební období a jde tedy po analýze slibů určit konečnou míru plnění slibů. V rámci této práce mohlo být testováno i plnění slibů vlády Petra Fialy, ale nebylo tak učiněno vzhledem k jejímu stále trvajícím funkčnímu období.

Druhá vláda Andreje Babiše měla menšinový charakter. Vzniku této vlády předcházela první vláda Andreje Babiše, které se nepodařilo získat důvěru a vládla do půlky roku 2018 v demisi (Vláda.cz, 2018). Po vyslovení nedůvěry vládě poslaneckou sněmovnou začal proces vyjednávání. Strany ochotné vyjednat s vítěznou stranou voleb ANO byly pouze SPD a KSČM. Nakonec se i strana ČSSD rozhodla s vítěznou stranou voleb vyjednat a v červenci 2018 spolu strany ANO a ČSSD podepsali koaliční smlouvy. Vzniklou menšinovou vládu následně podpořila strana KSČM, se kterou vládní strany uzavřely toleranční patent. Druhá vláda Andreje Babiše byla u moci tedy konkrétně v období 27.6. 2018 – 17.12.2021 (Vláda.cz, nedatováno), což nám umožňuje podrobit tuto vládu a její ukončené funkční období analýze.

Analytická část

Výsledky této bakalářské práce jsou založeny na analýze celkově 437 slibů napříč všemi tematickými kategoriemi. Do analýzy bylo zahrnuto všech devět politických stran, které se v roce 2017 dostaly do poslanecké sněmovny a získaly od občanů mandát na plnění volebních slibů. Konkrétně jsou to strany ANO a ČSSD, které spolu nakonec utvořily koalici a strany ODS, Piráti, SPD, KSČM, KDU-ČSL, TOP-09 a STAN, které tvořily opozici. Zvláštní úlohu v tomto případě hraje strana KSČM, která podpořila menšinovou vládu Andreje Babiše, která díky tomu získala důvěru (Hospodářské Noviny, 2018). Této straně se budeme více věnovat ve výsledcích analýzy, protože podle Artese & Bustose (2008) mohou strany, které podporují menšinovou vládu mít až v průměru o 18 % vyšší úspěšnost plnění slibů z volebních programů, než když stojí čistě v opozici. S výsledky této strany a potvrzením či vyvrácením tohoto tvrzení budeme konkrétněji pracovat níže.

Formát volebních programů všech stran se výrazně liší. Nejvíce odlišným programem v rámci této analýzy je program strany SPD, která v roce 2017 před své voliče předložila jednostránkový program skrze sociální platformu Facebook. Program byl zaměřen zejména na protiimigrační politiku a prosazování přímé demokracie. Dalším programem, který se zásadním způsobem vymykal byl program KSČM, který byl po SPD a programu Pirátů nejkratší a byl formulován jiným stylem než programy ostatních politických stran. Z volebního programu mohlo být identifikováno tedy pouze 12 ověřitelných slibů, jelikož se v jejich programu opakovala velice často spojení ‚KSČM se soustředí zejména na...‘ což samozřejmě není ověřitelné slovní spojení.

Zbylé programy měly společné znaky, byly rozděleny do několika kategorií a v rámci programu bylo lídrům strany uděleno úvodní či závěrečné slovo. Pro účely této práce nebyly však sliby zařazeny do jednotných kategorií napříč všemi stranami, neboť budou výsledky analýzy popsány obecně anebo právě v rámci kategorií, které si strany sami stanovily. Nejvíce kategorií bylo uvedeno v programu strany ANO, která své sliby dělila do 22 kategorií na 42 stranách. ČSSD rozdělila svůj program na 10 kategoriích zaměřených zejména na sociální život v České republice. Starostové a Nezávislí dělily svůj program do 17 kategorií a jejich program byl zároveň nejdelší ze všech, kdy byly sliby a kroky strany po volbách rozepsány na 83 stranách. Shodně s nimi dělila do 17 kategorií své sliby i strana

KDU-ČSL, která však dokázala své sliby rozepsat pouze na 30 stran. Dominantním tématem KDU-ČSL je dlouhodobě rodina, solidarita a domov v podobě České republiky.

Strana ODS dělila svůj program do 13 kategorií na 18 stranách. Co je v rámci jejího programu odlišné od ostatních je, že hned v úvodu zmiňuje zapojení občanů do tvorby jejich předvolebního programu. V rámci kampaně ‚Tvoříme program‘, která byla zaměřena na veřejné debaty v krajích České republiky přijímala strana návrhy na obsah programu. Zároveň s tím, byl na jejích webových stránkách umístěn formulář, skrze který mohl jakýkoliv občan též poslat svůj návrh (Silný program pro silné Česko, 2017). Piráti představily občanům své sliby skrze patnáct kategorií na devatenácti stránkách, důraz věnovali informatice, digitalizaci státu a lišili se od ostatních stran zejména slibem, že zlegalizují a zdaní konopí. TOP 09 představila své sliby v devíti kategoriích na 46 stranách a důraz kladla zejména na kategorie Sociálně soudržná společnost, Hospodářská politika, Moderní stát a Bezpečí a zahraniční politika.

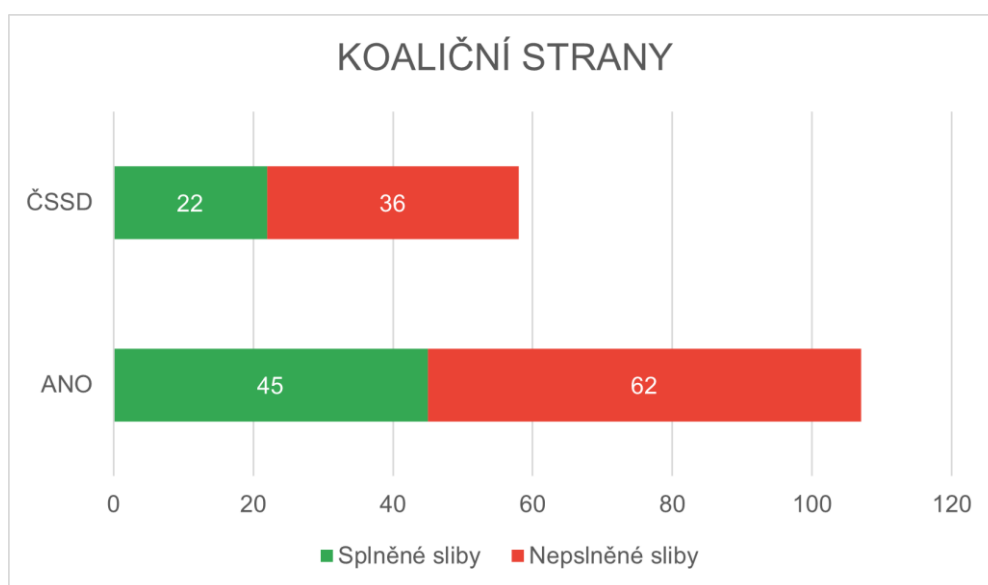
Sliby stran se častokrát překrývaly, nejvíc překrývajícím se slibem byl slib o elektronické evidenci tržeb (dále jen EET) kdy strany, které byly v opozici žádaly jeho zrušení, nebo odsunutí 3. a 4. fáze. Naopak strana ANO 3. a 4. fázi prosazovala. Často opakujícím se slibem byl slib o liniových stavbách, který byl zahrnut do programu ANO, ČSSD a Pirátů. Již výše zmíněný slib o EET byl zahrnut v negativním smyslu do programů ODS, TOP 09, STAN, Pirátů, i KDU-ČSL a v pozitivním smyslu do programu ANO.

Výsledky analýzy budu prezentovány nejen skrze počet splněných a nesplněných slibů, ale také jako procentuální naplnění slibů. Jak Thomson (2001) zmiňuje, nejjednodušším způsobem, jak porovnat míru plnění slibů je vzít procentuální úspěšnost plnění slibů a srovnat ji. Porovnávání procentuálních hodnot můžeme vidět ve všech analýzách. V následující kapitole představím výsledky analýzy a porovnáám procentuální plnění slibů s již vzniklými odbornými pracemi na toto téma.

Výsledky analýzy plnění slibů u koaličních stran

Jednou z hypotéz (konkrétně druhá), která je položena v této práci je: Míra plnění slibů stranou držící post premiéra je vyšší než míra plnění slibů zbylých koaličních i opozičních stran. Aby bylo možné zodpovězení první části této hypotézy je první část analýzy založená na analyzování programů vládních stran, kdy byly analyzovány sliby z programů premiérské strany ANO a koaliční strany ČSSD. Druhé části hypotézy, tedy jestli je míra plnění slibů premiérskou stranou vyšší než míra plnění slibů opozičních stran, bude prostor věnován spolu s druhou položenou hypotézou níže.

Graf 1: Počet splněných a nesplněných testovatelných slibů stran ANO a ČSSD

Zdroj: Vlastní zpracování autora

V rámci analýzy bylo identifikováno 107 ověřitelných slibů strany ANO a 58 ověřitelných slibů strany ČSSD. Sliby dále nebyly děleny na žádné jednotné oblasti. Jak je v grafu uvedeno strana ANO držící premiérský post splnila ze svých 107 ověřitelných slibů 45 a 62 nesplnila. Oproti tomu koaliční strana ČSSD, která premiérským křeslem nedisponovala splnila z 58 ověřitelných slibů 22 a 36 slibů nesplnila. Jak bylo zmíněno výše v práci, je důležité podotknout, že strany plnily své sliby až v rámci druhé vlády Andreje Babiše, tedy přibližně od poloviny července 2018. Volby se však konaly již v roce 2017 a programy byly sestavovány na čtyřleté volební období. První vláda Andreje Babiše však nezískala důvěru a vládla půl roku v demisi.

Procentuální úspěšnost plnění slibů se u koaličních stran různí. Zatímco strana ANO dokázala naplnit 42 % slibů, zejména v oblasti snižování daní, snižování počtu ministrů a slučování ministerstev, nebo například v prosazování důležitých zákonů jakým je zákon o liniových stavbách nebo zákon o odpadech, tak také v oblasti příprav zákonů, například v přípravě nového stavebního zákona či zákona o vyvlastnění. Strana ČSSD dokázala naplnit o 4 procenta méně slibů než strana ANO tedy 38 %. Plnění slibů bylo v jejím případě úspěšné zejména v rámci zvyšování mezd, zvyšování rodičovského příspěvku anebo stejně jako u strany ANO prosazení zákona o liniových stavbách. Nesplněných slibů strany ANO bylo 58 % a u strany ČSSD to bylo přibližně 62 %. To v konečném výsledku není zásadní rozdíl. Z analýzy těchto dvou stran a jejich výsledků je tedy možné usoudit, že i přesto, že mají koaliční strany mandát od občanů na prosazení slibů je vidět, že obě koaliční strany mají více nesplněných slibů než slibů splněných. U strany ČSSD bylo zároveň identifikováno téměř o polovinu méně testovatelných slibů než u premiérské strany ANO. Důvodů míry plnění slibů pod 50 % u obou koaličních stran může být více, jedním z nich může být určitá forma menšinové vlády a také nouzový stav spojený s pandemií koronaviru, kterému se budeme podrobněji věnovat v závěru v rámci nedostatků výzkumu.

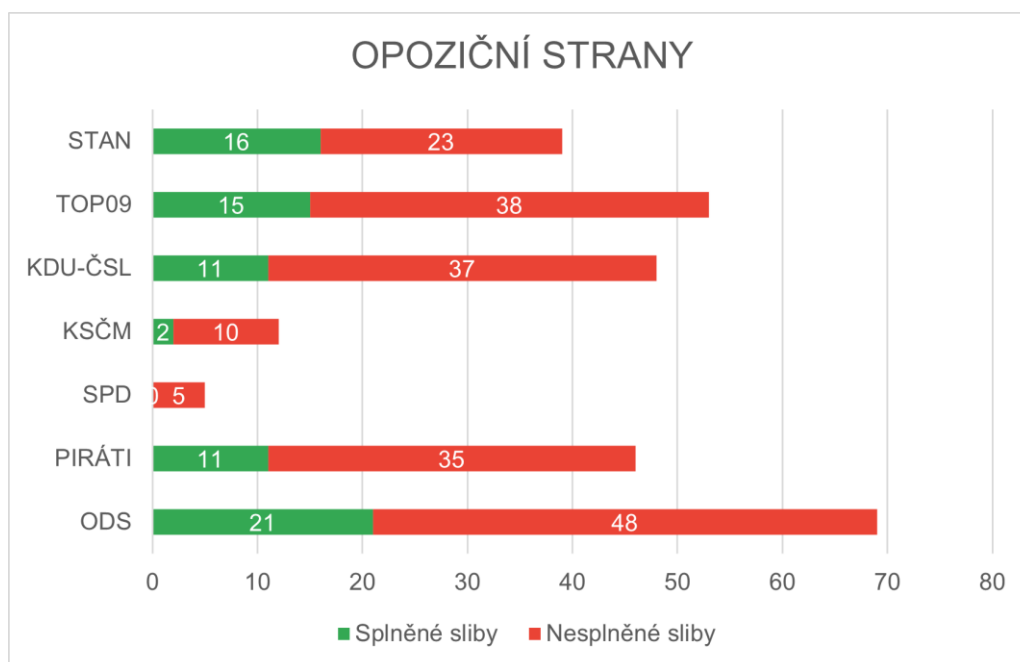
Z výsledků analýzy se dá tedy konstatovat, že i přesto, že strana ANO má o 4procentní body vyšší míru plnění slibů, než koaliční strana ČSSD jejich míra plnění slibů se příliš neliší. Výsledky této práce tedy nepotvrzují druhou hypotézu, že by měl premiérský post vliv na míru plnění volebních slibů a že by míra plnění slibů premiérskou stranou byla vyšší oproti zbylým koaličním stranám. Svačinová (2016) ve své analýze provedené v rámci České republiky význam držení postu premiéra na míru plnění slibů také nepotvrdila. Ke stejným výsledkům došla i Kostadinova (2013) která ve své práci zaměřené na Bulharsko neshledala výhodu premiérského postu v míře plnění volebních slibů. Práce provedené ve východní Evropě, respektive v postkomunistických zemích se tedy vymykají potvrzené hypotéze v pracích zaměřených na západní Evropu, že strany držící premiérský post plní více slibů než zbylé koaliční strany a také než zbylé strany opozice.

Výsledky analýzy plnění slibů opozičních stran a jejich srovnání s koaličními stranami

První hypotézou, která byl v této práci položena je: Míra plnění slibů koaličními stranami v České republice je vyšší než míra plnění slibů opozičními stranami.

Pro to, abychom mohli odpovědět na danou hypotézu bylo potřeba identifikovat testovatelné sliby všech zbylých 7 opozičních stran. Celkově bylo v rámci téhle skupiny identifikováno z volebních programů 272 testovatelných slibů.

Graf 2: Počet splněných a nesplněných testovatelných slibů jednotlivými stranami opozice

Zdroj: Vlastní zpracování autora

Opoziční strany byly jednotlivě rozděleny a bylo analyzováno jak jejich jednotlivé plnění slibů, tak celkové plnění slibů v rámci celé opozice, které je blíže nastíněno později. Nejvíce slibů a to 69 bylo identifikováno u největší opoziční strany ODS, která skončila ve volbách na druhém místě se ziskem 11, 32 % a získala 25 mandátů (Česká televize, 2017). 21 slibů z 69 bylo splněno a 48 slibů bylo nesplněno. Programy strany ODS a strany ANO byly navzájem nejvíce rozdílné tím, co slibovali a častokrát slibovali pravý opak toho, co strana druhá (například již výše zmíněné EET). Nízký počet splněných slibů může být tedy způsoben právě tímto přirozeným jevem, kdy ODS stála v opozici straně, se kterou měli nejvíce konkurenční program. I přesto je však u strany ODS vidět v rámci opozice jedno

z nejvyšších plnění slibů a to 30 %. Strana, která jako jediná měla vyšší míru plnění slibů, než ODS je opoziční strana STAN, u které bylo identifikováno 39 testovatelných slibů z kterých bylo 16 splněno a 23 nesplněno. Tato strana skončila ve volbách jako poslední a získala pouze 6 mandátů, to její předpoklad na vysokou úspěšnost plnění slibů nezvyšovalo. Avšak z analýzy vyplývá že její procentuální úspěšnost plnění slibu je vysoká a to dokonce 41 % což je více než u koaliční strany ČSSD. A pouze o jeden procentuální bod nižší než u premiérské strany ANO.

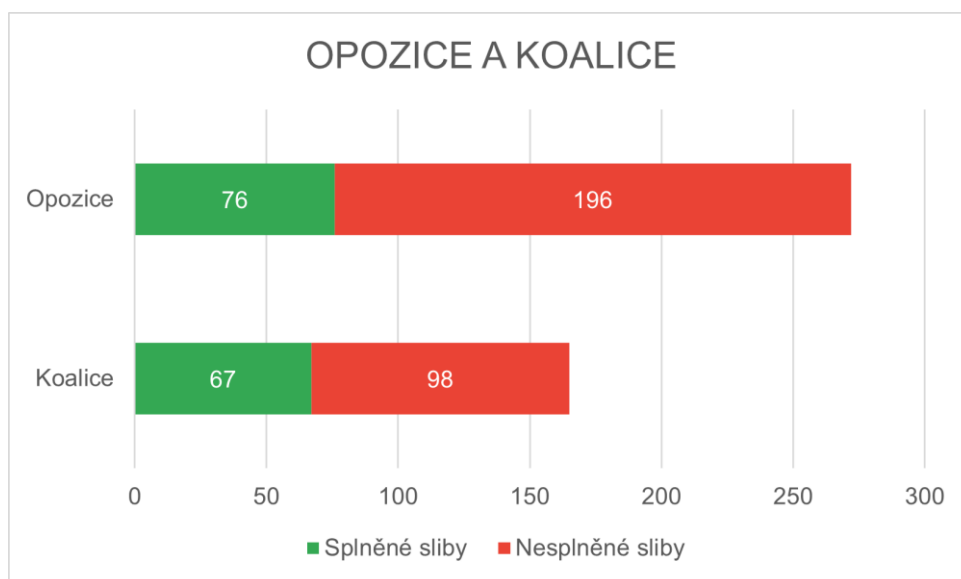
U druhé nejsilnější opoziční strany, kterou jsou Piráti byla míra naplnění nižší. V rámci jejich předloženého volebního programu bylo identifikováno celkem 46 testovatelných slibů, z kterých bylo 11 ověřených jako splněné a 35 slibů bylo identifikováno jako nesplněné. Celkové 24% naplnění slibů může být způsobené charakteristikou mnoha identifikovaných slibů, jakými jsou například: ‚zlegalizujeme konopí‘, ‚zdaníme konopí‘ anebo třeba jejich zaměření na digitalizaci státu, v rámci čehož bylo mnoho digitalizací odsunuto kvůli pandemii covid 19.

Dalšími dvěma nejsilnějšími opozičními stranami jsou strany SPD a KSČM. Tyto strany mohou být považovány za antisystémové, a proto může být jejich míra plnění předem odsouzena k nízkým procentům. Strana SPD jako třetí nejsilnější strana opozice získala ve volbách v roce 2017 10,64 % a díky tomu získala 22 křesel (Česká televize, 2017). V rámci jednostránkového programu SPD pro volby do poslanecké sněmovny v roce 2017 bylo identifikováno 5 testovatelných slibů z nichž ani jeden nebyl splněn, tudíž míra naplnění je u strany SPD 0 %. Kvůli jejímu charakteru však tyto výsledky nejsou překvapivé. Překvapivější mohou být výsledky strany KSČM, která ve volbách získala 7,76 % a 15 křesel. Její role hrála nakonec v tomto volebním období velkou roli. KSČM se rozhodlo podpořit menšinovou vládu Andreje Babiše a díky tomu si dokázala prosadit některé své programové priority a získala největší podíl na utváření politiky od revoluce (Hospodářské noviny, 2018). Z jejího volebního programu bylo identifikováno celkově dvanáct ověřitelných slibů z kterých 2 splnily a 10 nesplnily. Procentuální míra plnění slibů činí u této strany přibližně 17 %. Výsledky je možné porovnat s analýzou Robertse (nedatováno) a Škrvňáka (2015) kdy se KSČM většinově pohybuje přibližně na stejné míře plnění slibů. Můžeme tedy konstatovat, že podpora menšinové vlády u téhle strany nehrála roli, protože míra jejího naplnění se pohybuje ve stejné míře i v jiných zmíněných pracích, kdy se

nacházela pouze v opozici. Výsledky Artése & Bustose (2008), které dochází k tomu, že má opoziční strana možnost vyšší míry plnění slibů, pokud podpoří koalici, než když stojí čistě v opozici se v této analýze nepotvrdily. Můžeme ale konstatovat, že KSČM se podpora vlády vyplatila jinými směry, získala například poprvé od revoluce příslib míst v kontrolních orgánech státních firem jako je například ČEZ či Lesy ČR (Hospodářské Noviny, 2018).

Dalšími stranami zahrnutými do této analýzy jsou strany KDU – ČSL a TOP 09, které skončily ve volbách na 7. respektive 8. místě, kdy strana KDU – ČSL získala 10 mandátů a strana TOP 09 7 mandátů (Česká televize, 2017). V rámci analýzy bylo u KDU – ČSL identifikováno 48 testovatelných slibů, ze kterých bylo 11 splněno a 37 nesplněno. Míra naplnění slibů u téhle strany se pohybuje kolem 23 %. U strany TOP 09 bylo celkově identifikováno 53 slibů z nichž bylo 15 splněno a 38 nesplněno z čehož vychází celková míra naplnění 28 %.

Graf 3: Počet splněných a nesplněných testovatelných slibů celou koalici a opozicí

Zdroj: Vlastní zpracování autora

Pro účely této práce byl vytvořen graf s počtem splněných a nesplněných slibů v rámci celé koalice a celé opozice. V rámci celé koalice bylo identifikováno dohromady 165 testovatelných slibů z čehož bylo 67 splněno a 98 nesplněno. Procentuální úspěšnost plnění slibů celé koalice tedy činí 41 %. V rámci celé opozice bylo identifikováno celkem 272 testovatelných slibů z čehož opozice 76 splnila a 196 nesplnila. Celková procentuální úspěšnost naplňování slibů u opozice činí 28 %. Výsledky jsou ovlivněny nulovou mírou

plnění slibů stranou SPD. Zároveň je celková míra naplnění vyšší než u čtyř zvláště analyzovaných opozičních stran, s jednou je shodná a ve dvou případech je nižší.

Z analýzy tedy vyplývá, že v České republice tolik nezáleží, zdali je strana v koalici či opozici. Jak jsem prezentovala výše, strana s nejmenším počtem mandátů dokonce předčila v procentuální míře plnění slibů koaliční stranu a premiéřské straně se přiblížila na rozdíl jednoho procentuálního bodu. Další opoziční stranou s vysokou mírou plnění je strana ODS, která naplnila 30 % svých slibů a přiblížila se koaliční straně ČSSD na 8 procentuálních bodů. Takový rozdíl Roberts (nedatováno) ve své analýze nepovažuje za zásadní a konstatuje, že rozdíl mezi plněním koalice a opozice je v Česku zanedbatelný. Shrnující výsledky koalice a opozice potvrzují, že koalice plní o 13 % více slibů než opozice, a tudíž můžeme konstatovat, že v souhrnném měřítku by výsledky analýzy mohly potvrzovat první hypotézu, že koaliční strany mají vyšší míru plnění než strany opoziční. Pokud však budeme výsledky srovnávat s ostatními odbornými pracemi zejména ze západoevropských zemí lze říci, že 13 % není velký rozdíl a je možné považovat tuto hypotézu za nepotvrzenou. Toto tvrzení potvrzují i výsledky jednotlivých stran v této analýze, kde nejsou výsledky koaličních stran zásadně rozdílné od opozičních stran a hypotéza by stejně tak jako v souhrnném měřítku potvrzena nebyla.

Dalším výsledkem této analýzy je zjištění, že nejvyšší míra plnění slibů je u premiéřské strany, která splnila již zmíněných 42 %. Za stranou ANO však zůstala již zmíněná opoziční strana STAN se 41 % a rozdíl je bezvýznamný. Můžeme tedy konstatovat, že v České republice není zásadní ani držení postu premiéřského křesla čímž odpovíme na druhou část naší druhé hypotézy. Dalším výsledkem této analýzy je fakt, že každá strana z devíti testovaných v rámci tohoto konkrétního případu splnila méně než polovinu slibů, což znamená že strany v České republice sliby spíše neplní, než že by je plnily. Výsledky této analýzy potvrzují i dosavadní odborné práce provedené na toto téma v České republice, kdy se plnění slibů z volebních programů pohybuje mezi 30-40 % (Svačinová, 2016).

Závěr

Na základě analýzy volebních slibů dochází tato práce k závěru, že účast ve vládě nemá při plnění těchto slibů v České republice přílišný význam. Nad rámec toho se dále při analýze nepotvrdila v rámci příslušného případu ani hypotéza převzata z dosavadního poznání ze západoevropských zemí, kdy by strana, která drží premiérský post měla plnit více slibů než zbylé koaliční i opoziční strany.

Co se týká konkrétních výsledků analýzy, míra plnění slibů premiérskou stranou ANO dosáhla výše 42 %, což činí pouze o jedno procento vyšší míru plnění slibů než u opoziční strany Starostové a nezávislí, která dokázala naplnit 41 % testovatelných volebních slibů. Druhá koaliční strana ČSSD dokázala naplnit 38 % volebních slibů, což je, jak z dat vyplývá, méně než u již zmíněné opoziční strany Starostové a nezávislí. Jak ukazují výsledky analýzy, premiérská strana tedy splnila pouze o 1 % více slibů než jedna z opozičních stran a pouze o 4 procenta více slibů než druhá koaliční strana. Tento fakt umožňuje vyvrátit hypotézu vycházející právě z příkladů západních demokracií zmíněných výše a dá se tedy tvrdit, že premiérský post v České republice nemá přílišný vliv na míru plnění slibů, alespoň v konkrétním vybraném případě. Vyvrácení této hypotézy se však shoduje s odbornou literaturou v České republice, kdy byla tato hypotéza také většinou vyvrácena a ukazuje tak na obecnější trend v této zemi.

Co se týká porovnání výsledků naplnění volebních slibů mezi koalicí a opozicí, ukázalo se, že i přesto, že koalice jako celek má vyšší míru plnění slibů oproti celé opozici, je míra naplnění pouze o 13 % vyšší než míra naplnění celé opozice. Jak již bylo zmíněno v předchozích částech práce a na základě odborné literatury, takové číslo není dostatečně signifikantní a neumožňuje tak potvrzení hypotézy stanovující, že koalice naplňuje více volebních slibů nežli opozice.

Konkrétně, koalice jako celek dokázala naplnit 41 % testovatelných slibů a opozice 28 % testovatelných slibů. Je však třeba zmínit, že výsledky opozice jsou významně ovlivněny zejména výsledky strany SPD, která má v rámci tohoto výzkumu nulovou míru naplnění slibů. Druhou nejnižší míru naplnění slibů má strana KSČM, a to 17 %. Strana KSČM hrála

v tomto funkčním období zvláštní roli, kdy podpořila menšinovou vládu Andreje Babiše, a proto by se u ní dala očekávat vyšší míra plnění slibů, která se však nenaplnila. Největší opoziční strana ODS dokázala naplnit rovných 30 % svých volebních slibů a zaostala za ČSSD pouze o 8 % a za ANO o 12 %. Zbylé opoziční strany plnily něco kolem 23–28 %, což stále není tak významný rozdíl oproti koaličním stranám. Jak již bylo zmíněné, odborné práce obecně takto malé rozdíly v míře plnění slibů nepovažují za zásadní. Vzhledem k tomu lze tedy tvrdit, že rozdíl mezi plněním není tak závratný, aby bylo možné tuto hypotézu potvrdit. Navíc jedna z opozičních stran předčila míru plnění koaliční strany, což dále přispívá k vyvrácení této hypotézy. Stejně jako u první hypotézy vztahující se k držení premiérského postu, i zde se výsledky této práce shodují s výsledky dalších odborných prací na toto téma v České republice, které tuto hypotézu většinově vyvracejí.

Co se týká práce samotné, existuje zde několik limitů. Prvním z nich je fakt, že byl výzkum prováděn pouze autorkou práce, a tudíž není možné považovat tuto práci za dostatečně reliabilní. Analýza volebních programů a vybrání testovatelných slibů tedy nebyla ověřena žádným dalším kóděrem a nebyla určena míra reliability.

Dalším limitem výzkumu může být analýza slibů samotná, která vychází pouze z volebních programů. I přesto, že je teoretici považují za nejlepší a nejkompexnější nástroj v rámci tohoto druhu politologického výzkumu ověřování míry plnění slibů, jsou v dnešní době sliby často představovány občanům také skrze sociální média, volební debaty, tiskové konference a další nástroje. Takové sliby je však v jejich velkém objemu a původu z různých možných zdrojů velmi obtížné ověřit.

Na závěr je nutné dodat, že konkrétní případ vlády Andreje Babiše vybraný pro analýzu v této práci, je ovlivněný pandemií Covid-19, přičemž tento faktor se tak mohl promítnout i do jejích výsledků. Pandemie Covid-19 propukla v České republice v březnu roku 2020 a 12. března 2020 byl vládou schválen nouzový stav. Mnohá agenda řešená během běžného vládního období tak byla v průběhu pandemie Covid-19 odsunuta a hlavním tématem nejen vlády, ale i celé Poslanecké sněmovny se stala hygienická opatření v rámci pandemie a další související politické činnosti. Pandemie nadále ovlivňovala politickou činnost od března 2020 až do konce funkčního období této vlády, a proto musí být k této výjimečné situaci v rámci výsledků této analýzy přihlíženo.

Použitá literatura

ARAGONÈS, Enriqueta, Andrew POSTLEWAITE a Thomas PALFREY. Political Reputations and Campaign Promises. *Journal of the European Economic Association* [online]. 2007, **5**(4), 846-884 [cit. 2023-05-02]. ISSN 1542-4766. Dostupné z: doi:10.1162/JEEA.2007.5.4.846

ARTÉS, Joaquín. Do Spanish politicians keep their promises?. *Party Politics* [online]. 2013, **19**(1), 143-158 [cit. 2023-05-02]. ISSN 1354-0688. Dostupné z: doi:10.1177/1354068811407581

ARTÉS, JOAQUÍN a ANTONIO BUSTOS. Electoral promises and minority governments: An empirical study. *European Journal of Political Research* [online]. 2008, **47**(3), 307-333 [cit. 2023-05-02]. ISSN 03044130. Dostupné z: doi:10.1111/j.1475-6765.2007.00722.x

ARTÉS, JOAQUÍN a ANTONIO BUSTOS. Electoral promises and minority governments: An empirical study. *European Journal of Political Research* [online]. 2008, **47**(3), 307-333 [cit. 2023-05-02]. ISSN 03044130. Dostupné z: doi:10.1111/j.1475-6765.2007.00722.x

BÍLEK, Jaroslav a Jaroslav BÍLEK. Za jakých okolností plní (vládní) politické strany své sliby: Přehled stavu poznání. *ACTA POLITOLOGICA* [online]. 2021, **13**(2), 39-48 [cit. 2023-05-02]. ISSN 1803-8220. Dostupné z: doi:10.14712/1803-8220/47_2020

BUDGE, Ian a Michael LAVER. Office Seeking and Policy Pursuit in Coalition Theory. *Legislative Studies Quarterly* [online]. 1986, **11**(4) [cit. 2023-05-02]. ISSN 03629805. Dostupné z: doi:10.2307/439930

Centrum pro výzkum veřejného mínění.: *Důvěra ústavním institucím v říjnu 2017* [online]. 3.11.2017 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/institute-a-politici/4448-duvera-ustavnim-institucim-v-rijnu-2017>

Česká televize: *Volby 2017* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/specially/2244979-volby-2017>

Deník.cz: Průzkum: Vůči stranám panuje ve společnosti velká skepse a nedůvěra [online]. 31.10.2017 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/pruzkum-vuci-stranam-panuje-ve-spolecnosti-velka-skepse-a-neduvera-20171030.html

DOBOS, Gábor a Attila GYULAI. Promising Europe: EU Related Pledges and their Fulfilment in Hungarian Party Manifestos (1998–2010). *Politologický časopis – Czech*

Journal of Political Science[online]. 2015, **22**(2), 87-104 [cit. 2023-05-02]. ISSN 12113247. Dostupné z: doi:10.5817/PC2015-2-87

Dobrá země pro život: *Volební program ČSSD pro volby 2017* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/data/files/program-210x210-seda.pdf>

DOLEZAL, Martin, Laurenz ENNSER-JEDENASTIK, Wolfgang C MÜLLER, Katrin PRAPROTNÍK a Anna Katharina WINKLER. Beyond salience and position taking. *Party Politics* [online]. 2018, **24**(3), 240-252 [cit. 2023-05-02]. ISSN 1354-0688. Dostupné z: doi:10.1177/1354068816678893

DOWNS, Anthony, 1957. *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper & Row Publishers.

Hospodářské Noviny: *Schváleno. KSČM získá největší podíl na moci od revoluce. Kromě podpory "svých" zákonů požadují po Babišovi místa v dozorčích radách* [online]. 2. 7. 2018 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-66184470-schvaleno-kscm-ziska-nejvetsi-podil-na-moci-od-revoluce>

KLÜVER, Heike a Radoslaw ZUBEK. Minority governments and legislative reliability. *Party Politics*[online]. 2018, **24**(6), 719-730 [cit. 2023-05-02]. ISSN 1354-0688. Dostupné z: doi:10.1177/1354068817695742

KOSTADINOVA, Petia. Democratic performance in post-communist Bulgaria: election pledges and levels of fulfillment, 1997–2005. *East European Politics* [online]. 2013, **29**(2),

190-207 [cit. 2023-05-02]. ISSN 2159-9165. Dostupné z: doi:10.1080/21599165.2012.747954

LAVÉ, Michael. MODELS OF GOVERNMENT FORMATION. *Annual Review of Political Science* [online]. 1998, 1(1), 1-25 [cit. 2023-05-02]. ISSN 1094-2939. Dostupné z: doi:10.1146/annurev.polisci.1.1.1

LAVÉ, Michael a Kenneth A. SHEPSLE. *Making and Breaking governments* [online]. 1996 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.coalicionesgicp.com.ar/wp-content/uploads/2016/02/LaverShepsle1996_Cap-2.pdf

LAVÉ, Michael a Norman SCHOFIELD, 1998. *Multiparty Government: The Politics of Coalition in Europe*. The University of Michigan Press. ISBN 0-472-08562-X.

LOUWERSE, Tom, 2011. *Political parties and the democratic mandate: comparing collective mandate fulfilment in the United Kingdom and the Netherlands*. Leiden. Disertační práce. Universiteit Leiden, The Netherlands.

NAURIN, Elin. Is a Promise a Promise? Election Pledge Fulfilment in Comparative Perspective Using Sweden as an Example. *West European Politics* [online]. 2014, 37(5), 1046-1064 [cit. 2023-05-02]. ISSN 0140-2382. Dostupné z: doi:10.1080/01402382.2013.863518

NAURIN, Elin a Robert THOMSON. The fulfilment of election pledges. In: COTTA, Maurizio a Federico RUSSO. *Research Handbook on Political Representation* [online].

Edward Elgar Publishing, 2020, 2020, s. 289-300 [cit. 2023-05-02]. ISBN 9781788977098.
Dostupné z: doi:10.4337/9781788977098.00032

ODS: *SILNÝ PROGRAM PRO SILNÉ ČESKO* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z:
<https://www.ods.cz/docs/volby2017/Program-ODS-2017-web.pdf>

PROGRAM STAN 2017 CHCEME VRÁTIT STÁT ZODPOVĚDNÝM
OBČANŮM [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: [https://www.starostove-
nezavisli.cz/fmfile/0/files/STAN_program_17_final.pdf](https://www.starostove-nezavisli.cz/fmfile/0/files/STAN_program_17_final.pdf)

ROBERTS, Andrew. Hyperaccountability: Economic voting in Central and Eastern
Europe. *Electoral Studies* [online]. 2008, **27**(3), 533-546 [cit. 2023-05-02]. ISSN 02613794.
Dostupné z: doi:10.1016/j.electstud.2008.01.008

ROBERTS, Andrew. *Campaign promises in a new democracy* [online]. nedatováno [cit.
2023-05-02]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/robertspolisci/working-papers>

STROM, Kaare. A Behavioral Theory of Competitive Political Parties. *American Journal of
Political Science* [online]. 1990, **34**(2) [cit. 2023-05-02]. ISSN 00925853. Dostupné z:
doi:10.2307/2111461

STROM, KAARE. Minority Governments in Parliamentary Democracies. *Comparative
Political Studies*[online]. 1984, **17**(2), 199-227 [cit. 2023-05-02]. ISSN 0010-4140.
Dostupné z: doi:10.1177/0010414084017002004

SVAČINOVÁ, Petra. Empty Promises? Election Promise Fulfilment among Coalition
Parties in the Czech Republic between 2006 and 2015. *Czech Sociological Review* [online].
2016, **52**(5), 709-736 [cit. 2023-05-02]. ISSN 00380288. Dostupné z:
doi:10.13060/00380288.2016.52.5.277

ŠKVRŇÁK, Michael. Election Pledges in the Czech Republic (2010–2013). *Politologický
časopis – Czech Journal of Political Science* [online]. 2015, **22**(3), 216-237 [cit. 2023-05-
02]. ISSN 12113247. Dostupné z: doi:10.5817/PC2015-3-216

TEĎ NEBO NIKDY TEN JEDINÝ PROGRAM, KTERÝ POTŘEBUJETE: *Program hnutí
ANO pro volby do Poslanecké sněmovny 2017*[online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z:

<https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>

ROYED, Terry. *Testing the Mandate Model in Britain and the United States: Evidence from the Reagan and Thatcher Eras: British Journal of Political Science* [online]. Vol. 26, No. 1 (Jan., 1996), pp. 45-80 (36 pages) [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/194013>

THOMSON, Robert. Citizens' Evaluations of the Fulfillment of Election Pledges: Evidence from Ireland. *The Journal of Politics* [online]. 2011, **73**(1), 187-201 [cit. 2023-05-02]. ISSN 0022-3816. Dostupné z: doi:10.1017/S0022381610000952

THOMSON, Robert. The Programme to Policy Linkage: The Fulfillment of Election Pledges on Socio-Economic Policy in the Netherlands, 1986–1998. *European Journal of Political Research* [online]. 2001, **40**(2), 171-197 [cit. 2023-05-02]. ISSN 03044130. Dostupné z: doi:10.1023/A:1012987522904

THOMSON, Robert, Terry ROYED, Elin NAURIN, et al. The Fulfillment of Parties' Election Pledges: A Comparative Study on the Impact of Power Sharing. *American Journal of Political Science* [online]. 2017, **61**(3), 527-542 [cit. 2023-05-02]. ISSN 0092-5853. Dostupné z: doi:10.1111/ajps.12313

THOMSON, Robert, Terry ROYED, Elin NAURIN, Joaquin ARTES, Mark FERGUSON, Petia KOSTADINOVA a Catherine MOURY. *The Program-to-Policy Linkage: A Comparative Study of Election Pledges and Government Policies in Ten Countries: APSA 2012 Annual Meeting Paper* [online]. 2012 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2106482

Tomio Okamura: VOLEBNÍ PROGRAM Hnutí SPD 2017 [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/tomio-okamura-volebni-program-hnuti-spd-2017/>

TOP 09: VOLEBNÍ PROGRAM [online]. 2017 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2017-do-poslanecke-snemovny_1717.pdf

Vláda.cz: *Vláda Andreje Babiše podala demisi a přijala novelu insolvenčního zákona* [online]. 17. 1. 2018 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media->

[centrum/aktualne/vlada-andreje-babise-podala-demisi-a-prijala-novelu-insolvencniho-zakona-162760/](https://www.vlada.cz/cz/aktualne/vlada-andreje-babise-podala-demisi-a-prijala-novelu-insolvencniho-zakona-162760/)

Vláda.cz: *II. vláda Andreje Babiše (27.6.2018-17.12.2021)* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2018-cr/andrej-babis-ii/prehled-clenu-vlady-andreje-babise-27-6-2018-trva-175411/>

VODOVÁ, Petra. Issue Salience and Pledge Fulfilment in Minority and Majority Coalitions: Evidence from the Czech Republic. *East European Politics and Societies: and Cultures* [online]. 2021, **35**(4), 1068-1089 [cit. 2023-05-02]. ISSN 0888-3254. Dostupné z: doi:10.1177/0888325420950794

Volební program černé na bílém pro volby 2017 do Poslanecké sněmovny: *Pirátská strana* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://pirati.cz/documents/235/program_cerne_na_bilem.pdf

VOLEBNÍ PROGRAM KDU-ČSL PRO SNĚMOVNÍ VOLBY V ROCE 2017: *Zodpovědně pro společný domov* [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/getattachment/f3c301fb-b96a-4915-87e4-6ad5713164a3/Volebni-program-2017-2021.aspx>

Volební program KSČM pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2017 [online]. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.kscm.cz/wp-content/uploads/2022/04/volebni_program_kscm_pro_volby_do_ps_pcr_2017.pdf

WARWICK, PAUL. Ideological Diversity and Government Survival in Western European Parliamentary Democracies. *Comparative Political Studies* [online]. 1992, **25**(3), 332-361 [cit. 2023-05-02]. ISSN 0010-4140. Dostupné z: doi:10.1177/0010414092025003003

ZUBEK, Radoslaw a Heike KLÜVER. Legislative pledges and coalition government. *Party Politics* [online]. 2015, **21**(4), 603-614 [cit. 2023-05-02]. ISSN 1354-0688. Dostupné z: doi:10.1177/1354068813487126

Seznam grafů

<i>Graf 1: Počet splněných a nesplněných testovatelných slibů stran ANO a ČSSD.....</i>	<i>25</i>
<i>Graf 2: Počet splněných a nesplněných testovatelných slibů jednotlivými stranami opozice .....</i>	<i>27</i>
<i>Graf 3: Počet splněných a nesplněných testovatelných slibů celou koalicí a opozicí.....</i>	<i>29</i>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Sliby Poslanecké sněmovny 2018-2021 (Dataset v excelu)